Izvađeno iz:
Rječnik biblijske teologije, Xavier Leon-Dufour, Kršćanska sadašnjost, Zagreb,1993.

U rječniku se koristi ime Jahve koje je ovdje zamijenjeno imenom Gospod.

U rječniku se koriste biblijski citati (samo kratice iz pokoncilske Biblje u izdanju Kršćanske sadašnjosti).
Biblijski tekstovi preuzeti su iz internetskog izdanja Biblije u prijevodu Ivana Šarića i napisani su *kosim slovima.*
https://archive.org/details/biblija-za_pretrazivanje_i_proucavanje_ivan_saric
Ako nekog teksta nema u internetskom izdanju, navedeno je iz koje je Biblije.

(u Šarićevoj Bibliji neki redosljedi redaka se ne poklapaju s pokoncilskim Biblijama. Osobito se ne poklapa prijevod, u tom slučaju su brojevi redaka napisani onako kako je u Šarićevoj Bibliji).

Tekst iz rječnika je napisan **podebljanim ili masnim slovima.**

San sv. Josipa (Rembrandt)

https://www.english.op.org

Jakovljev san (Giovanni Battista Tiepolo)

https://www.bible.gallery/art/giovanni-battista-tiepolo/jacobs-dream/

SAN

San jest nešto nužno i tajanstveno u ljudskom životu te ima dvije strane: on je počinak koji preporađa čovjeka, i uronjen je u tamu noći. Izvor je života i slika smrti; zato se odlikuje raznim prenesenim značenjima

I. ČOVJEKOV POČINAK

Silom ritma što ga je Stvoritelj dao čovjekovu postojanju, čovjek je podložan izmjeni dana i noći, budnosti i počinka.

1. Znak pouzdanja i prepuštanja. - Treba cijeniti ugodu sna koji osvježuje radišu (Prop 5,11)

(Prop 5,12)
12
Sladak je san radniku, Jeo malo ili mnogo; a bogatašu ne da do sna doći presitost.

i žaliti one što ih brige za bogatstvom, bolest ili nemirna savjest bacaju u besanice (Ps 32,4; Sir 31,1 sl).

(Ps 32,4)
4
Jer dan i noć ležala je teško na meni ruka tvoja: kao na ljetnoj žegi otvrdnu sok života mojega.

(Sir 31,1 sl)
Besanica čini da bogataš tjelesno opada, i brige tjeraju san od njega. Brige bez oduška razgone mu drijem i kao teška bolest čine mu san nemogućim.
(Iz Biblije u prijevodu Ivana Šarića, popravljeno izdanje, 2011. napomena Milan Kušnjačić)

Nadasve treba cijeniti vezu između pravednosti i sna. Pravednik naime, dok budan razmatra Zakon (Ps 1,2; Izr 6,22)

(Ps 1,2)
2
Nego ima radost svoju u Zakonu Gospodnjem i o Zakonu njegovu razmišlja dan i noć!

(Izr 6,22)
22
Kada ideš, pratit će te. Kada počivaš, nad tobom će bdjeti. Kada se probudiš, ići će s tobom na rad.

i urezuje mudrost u svoje srce (Izr 3,24), (treba pisati: i urezuje mudrost u svoje srce (Izr 2,10 -napomena Milan Kušnjačić)

(Izr 2,10)
10
Jer mudrost uniđe u srce tvoje, spoznaja obraduje dušu tvoju.

"čim legne, odmah je u miru i usne" (Ps 3,6; 4,9). (treba još pisati: Izr 3,24; - napomena Milan

Kušnjačić)

(Izr 3,24)
24
Kad legneš, ne trebaš se plašiti i kad počivaš, spavaš slatko.

(Ps 3,5)
5
Legoh i zaspah i probudih se opet, jer me zaštiti Gospod.

(Ps 4,8)
8
Bez brige legnem i zaspim odmah; jer ti, Gospode, sam daješ mi te stojim u sigurnosti.

Pouzdaje se u Božju zaštitu. Jer kumiri, koji su izdjelani na sliku čovjekovu, mogu spavati (1 Kr 18,27);

(1 Kr 18,27)
27
Kad je bilo u podne, naruga se Ilija govoreći: "Vičite glasnije, jer je on bog, Možda je zaposlen ili je otišao na stranu ili je na putu, Možda i spava i mora se probuditi."

ali Bog, čuvar Izraelov, "ne drijema i ne spava" (Ps 121,4):

(Ps 121,4)
4
Gle, nikada ne spava, nikada ne drijema čuvar Izraelov.

on neprestano posluje na dobro svoje djece (Ps 127,2; usp. Mk 4,27).

(Ps 127,2)
2
Uzalud je, što se rano dižete i kasno za sto sjedate, da jedete kruh muke: ljubimcima svojim daje ga on u snu.

(Mk 4,27)
27
Spavao on ili bdio, danju ili noću: "Sjeme niče i raste, a da on to ne zapazi.

Isus ni u najvećoj oluji nije 'uznemiren' (Mk 4,40; usp. Iv 14,27; 2 Tim 1,7);

(Mk 4,40)
40
Tada im reče: "Što ste tako, strašljivi? Zar još uvijek nemate vjere?"

(Iv 14,27)
27
Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam. Ne dajem vam ga, kao što svijet daje. Neka se ne plaši srce vaše i neka se ne boji!

(2 Tim 1,7)
7
Jer nam Bog ne dade duha bojažljivosti, nego jakosti i ljubavi i razboritosti.

spavajući, simbolizira savršeno pouzdanje u Boga (Mk 4,38).

(Mk 4,38)
38
A on je spavao otraga u lađici na jastuku. Tada ga probudiše i povikaše: "Učitelju, zar ti ne mariš, što ginemo?"

Na liniji tog razmišljanja, a polazeći od slike koja je bliska svemu čovječanstvu, smrt smatraju ulaskom u počinak sna poslije života sita dana i napora: čovjek liježe sa svojim ocima (Post 47,30; 2 Sam 7,12).

(Post 47,30)
30
Kod otaca svojih hoću radije da počivam; zato me odnesi iz Egipta i pokopaj me u grobu njihovu!" On odgovori: "Učinit ću, kako zahtijevaš."

(2 Sam 7,12)
12
Kad se navrše dani tvoji i počineš kod otaca svojih, odredit ću tvojega tjelesnog sina nasljednikom tvojim i utvrdit ću kraljevstvo njegovo.

Zato u grčkom riječ "groblje" (koimētérion) svojom etimologijom budi pomisao na "spavalište" gdje pokojnici snivaju; kršćanin koji je "umro ujedinjen s Isusom (1 Sol 4,14) s nadom u uskrsnuće odlazi onamo da legne na jednu noć, misleći s pouzdanjem na Dan kad će, uskrišen, ustati (usp. Dn 12,13).

(1 Sol 4,14)
14
Jer ako vjerujemo, da je Isus umro i uskrsnuo, tako će Bog i one, koji su usnuli po Isusu, dovesti s njime.

(Dn 12,13)
13
A ti idi u susret svršetku! Sada smiješ počivati. Na svršetku dana ustat ćeš k dijelu svojemu.'"

2 Vrijeme Božjeg pohođenja.
- S razloga koji je teško utvrditi, možda zato što usnuli čovjek nije više gospodar sebe i ne pruža otpora, vrijeme se sna smatra pogodnim za Božji dolazak. Tako Bog, kao da želi postupiti više u skladu sa svojom navikom, pušta "tvrd san" (hebr. tardēmāh), neku vrst ekstaze, na Adama - koji je sam - da mu "napravi ženu" (Post 2,21)

(Post 2,21)
21
Zato Gospod Bog pusti dubok san na Adama, i dok je on spavao, uze mu jedno rebro i ispuni mjesto opet mesom.

ili na nemirna Abrahama da s njim sklopi savez (Post 15,2.12):

(Post 15,2.12)
2
Abram odgovori: "Ah, Gospode, Bože, što mi možeš dati, kad moram da živim bez djece, i Damaščanin Eliezer bit će posjednik imetka mojega?"
12
I kad je sunce zalazilo, pade na Abrama dubok san, i ujedno ga obuze strah i velik mrak.

tada, u tami, probija božanski oganj (15,17).

(Post 15,17)
Kad zapadne sunce i nasta dubok mrak, gle, žeravica se zadimila, i plamen je ognjeni prolazio između onih komada žrtvenih!

Bog pohađa u snovima također svoje izabranike, objavljujući Jakovu svoju otajstvenu prisutnost (Post 28,11-19),

(Post 28,11-19)
11
Stiže na jedno mjesto i prenoći ondje, jer je sunce bilo zapalo. Uze jedan kamen na onom mjestu, namjesti ga sebi kao jastuk i leže da tu spava.
12
I usne san: ljestve stajale na zemlji što s svojim vrhom dopirale sve do neba; i gle, anđeli Božji hodili na njima gore i dolje.
13
I gle, gore nad njima stajao je Gospod i govorio: "Ja sam Gospod, Bog oca tvojega Abrahama i Izaka. Zemlju, na kojoj počivaš, dat ću tebi i potomcima tvojim.
14
Potomstva tvojega bit će kao praha na zemlji; prema zapadu i istoku, sjeveru i jugu ti i se raširiti; u tebi i u potomcima tvojim bit će blagoslovljena sva plemena na zemlji.
15
Eto, ja ću biti s tobom i čuvat ću te, kamogod pođeš, i opet ću te natrag dovesti u ovu zemlju; jer te neću ostaviti, dokle ne izvršim, što ti obećah."
16
I Jakov se probudi od sna svojega i povika: "Zaista, Gospod je na ovom mjestu, a ja ne znadoh!"
17
Pun strahopoštovanja reče: "Kako je časno mjesto ovo! Jest, ovdje je kuća Božja i ovdje su vrata nebeska!"
18
Drugo jutro uze Jakov kamen što ga je bio namjestio sebi kao jastuk, i postavi ga za spomenik i izli na njega ulje.
19
Tada prozva to mjesto Betel, a prije se taj grad zvao Luza.

obojici Josipa svoje otajstvene naume (Post 37,5 sl. 9; Mt 1,20-25; 2,13 sl. 19-23).

(Post 37,5 sl. 9)
5
Jedanput usni Josip san i pripovjedi ga braći svojoj, a oni još većma zamrziše na njega.

6
On im je pripovijedao: "Čujte, kakav sam imao san!
7
Gle, vezali smo snoplje u polju, i moj se snop ispravi i ostade stojeći, a gle, vaši se snopovi postavili unaokolo i poklanjali se snopu mojemu."
9
Drugi put usni opet san i pripovjedi ga braći svojoj. Reče: "Gle, usnio sam opet san: Sunce, mjesec i jedanaest zvijezda poklanjali se meni."

(Mt 1,20-25)
20
Dok se je on bavio s tom mišlju, javi mu se u snu anđeo Gospodnji i reče: "Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju; jer što se je začelo u njoj, od Duha je Svetoga.
21
Ona će roditi sina, kojemu ćeš nadjenuti ime Isus; jer će on izbaviti narod svoj od grijeha njegovih."
22
Ovo se sve dogodi, da se ispuni, što je rekao Gospodin preko proroka:
23
"Eto, djevica će začeti i roditi sina, i dat će mu se ime Emanuel", to znači "Bog s nama".
24
Josip ustade od sna i učini, kao što mu je bio zapovjedio anđeo Gospodnji. On uze k sebi ženu svoju.
25
Ali je ne spoznade, dok ne rodi sina svojega, prvorođenca. I dade mu ime Isus.

(Mt 2,13 sl)
13
Kad su bili otišli, javi se Josipu u snu anđeo Gospodnji i reče: "Ustani, uzmi dijete i mater njegovu i bježi u Egipat! Ostani ondje, dok ti ne reknem, jer će Herod tražiti dijete, da ga pogubi."
14
Tada on ustade, uze još u noći dijete i mater njegovu i ode u Egipat.

(Mt 2,19-23)
19
Kad je bio umro Herod, javi se anđeo Gospodnji u snu Josipu u Egiptu
20
I reče: "Ustani, uzmi dijete i mater njegovu i idi u zemlju Izraelovu, jer su pomrli, koji su tražili život djeteta."
21
Tada on ustade, uze dijete i mater njegovu i ode u zemlju Izraelovu.
22
Ali kad je čuo, da Arhelaj vlada u Judeji mjesto svojega oca Heroda, Poboja se onamo ići. Po naputku, što ga primi u snu, ode u pokrajinu Galileju
23
I nastani se u gradu, koji se zove Nazaret. Tako se je imala ispuniti riječ proroka: "Zvat će se Nazarećanin."

Zbog tog načina objavljivanja oni koji su imali takve snove izjednačavani su s prorocima (Br 12,6; Pnz 13,2; 1 Sam 28,6); (trebalo bi pisati Pnz 13,1-3 radi boljeg razumijevanja -napomena

Milan Kušnjačić)

(Br 12,6)
6
Reče: "Čujte riječi moje. Kada je među vama prorok, onda se objavljujem ja, Gospod, njemu u viđenju i govorim s njim u snu.

(Pnz 13,1-3)
1
Ako ustane među vama koji prorok ili sanjar i navijesti vam koji znak ili čudo,
2
Pa se doista zbude taj znak ili čudo, što vam ga je navijestio, i on rekne: Hajde da štujemo druge bogove, kojih do sada nijesi poznavao, i njima da služimo!
3
Ne slušaj što ti kaže taj prorok ili sanjar, jer Gospod, Bog vaš, kuša vas, da spozna, ljubite li Gospoda, Boga svojega, svim srcem i svom dušom.

(1 Sam 28,6)
6
Zato upita Saul Gospoda. Ali mu Gospod ne dade odgovora, ni u snu, ni preko Urima, ni preko proroka.

apokalipse pak su se najradije koristile tim načinom (Dn 2,4):

(Dn 2,4)
Kaldejci odgovoriše kralju: – Aramejski – "Kralju, da si živ dovijeka! Pripovjedi san slugama svojim, pa ćemo ti reći što san znači!"

nije li bio obećan kao znak skrajnjih vremena (Jl 3,1; Dj 2,17 sl)?

(Jl 3,1)
Poslije ću izliti svojega Duha na svako tijelo. Tada će vaši sinovi i kćeri proricati, vaši starci će imati snove, vaši će mladići gledati viđenja.
(Iz Biblije u prijevodu Ivana Šarića, popravljeno izdanje, 2011. napomena Milan Kušnjačić)

(Dj 2,17 sl)
17
I bit će u posljednje dane, govori Bog: "izlit ću od Duha svojega na svako tijelo, i prorokovat će sinovi vaši i kćeri vaše, i mladići vaši vidjet će viđenja, i starci vaši sanjat će sne.
18
I na sluge svoje i na sluškinje svoje u one dare izlit ću od Duha svojega, i prorokovat će.

Međutim, taj se način morao strogo prosuđivati (Jr 23,25-28; 29,8),

(Jr 23,25-28; 29,8)
25
"Čuo sam, što govore proroci, koji prorokuju laž u ime moje: 'Imao sam jedan san, jedan san.'
26
Dokle će to još trajati? Imaju li zar proroci, koji prorokuju laž i govore što sami izmisle, namisao.
27

Misle li oni, da će učiniti, te narod moj zaboravi ime moje uza sne njihove, što ih pripovijedaju jedan drugome, kao što zaboraviše oci njihovi ime moje uz baala?
28
Prorok, koji ima jedan san, pripovijeda jedan san. A tko ima riječ moju, navješćuje uistinu riječ moju, što ima zajedničko slama sa zrnom?" govori Gospod.
8
Jer ovako veli Gospod nad vojskama, Bog Izraelov: 'Nemojte da vas zalude vaši proroci, što su među vama, i vaši vrači! Ne slušajte sanjare svoje, koji sami kažu da sanjaju!

da se ne bi zamijenio s "tlapnjama porodilja" (Sir 34,1-8).

(Sir 34,1-8)
34 Za bezumnika su prazne nade i tlapnje, i od snova luđaci okrilate. (2) Kao hvatač sjene ili gonič vjetra, takav je onaj koji vjeruje snovima. (3) Slični su san i zrcalo: u jednome i drugome samo je prividnost. (4) Što se može nečistoćom očistiti? Kako će biti istina od laži? (5) Gatanje, proricanje i sni - sve ispraznosti, sve kao tlapnje porodilje. (6) Ako ih Svevišnji ne šalje kao glasnike svoje, ne posvećuj im ni jedne misli. (7) Jer mnoge su sni zaludili i propali su uzdajući se u njih. (8) Zakon treba ispunjavati bez prijevara, i mudrost je savršena tek u iskrenosti.
(Velika biblijska konkordancija, internetsko izdanje,
http://www.intratext.com/IXT/SCR0002/_P1.HTM -napomena Milan Kušnjačić)

II. TAMA NAD ČOVJEKOM

Noć je Božja kći, ali i vrijeme more, uzbuna i zloćudnih sila. San mogu pohoditi noćne nemani; san može otkriti srce krivca.
Onaj koji nosi velike namisli ne da sna svojim očima (Ps 132,3 sl; Izr 6,4);

(Ps 132,3 sl)
3
"Neću ući u šator stana svojega, niti ću leći na postelju ložnice svoje,
4
Neću dati sna očima svojim, ni vjeđama svojim drijema,

(Izr 6,4)
4
Ne daj sna očima svojim, ni trepavicama svojim drijema!

lijenčina, naprotiv, koji se ne uspijeva izvući iz kreveta, osuđen je na neimaštinu (Izr 6,6-11; 20,13; 26,14).

(Izr 6,6-11)
6
Idi k mravu, lijenčino, promatraj, što on čini, i postani mudar!
7
Ako i nema vođe ni upravitelja ni gospodara,
8
Ipak se brine ljeti za hranu svoju, skuplja sebi jelo u vrijeme žetve.
9
Dokle ćeš još, lijenčino, ležati? Kad ćeš se dignuti oda sua?

10
"Još malo spavati, još malo drijemati, još malo sklopiti ruke i počivati!"
11
Već dolazi na te kao teklić siromaštvo i kao ratnik nestašica.

(Izr 20,13)
13
Ne ljubi sna, da ne osiromašiš; drži oči svoje otvorene, pa ćeš imati kruha dosta!

(Izr 26,14)
14
Kao što se vrata okreću na baglamama svojim, tako lijenčina na postelji svojoj.

Još je pogibeljniji san koji je posljedica pijanstva, jer on navodi na neodgovorne čine (Post 9,21-24; 19,31-38),

(Post 9,21-24)
21
A kad je pio vino, opio se, i ležao je otkriven u šatoru svojemu.
22
Ham, otac Kanaanu, promatrao je golotinju oca svojega, i rekao to obojici braće svoje vani.
23
A Šem i Jafet uzeše plašt i metnuše ga obojica na ramena svoja, stupiše natraške unutra i pokriše njim golotinju oca svojega. Lice njihovo bilo je pri tom natrag okrenuto, tako da ne vidješe golotinje oca svojega.
24
A kad se Noa rastrijezni od vina i doznade, što mu je bio učinio najmlađi sin njegov,

(Post 19,31-38)
31
Tada reče starija mlađoj: "Naš je otac star, a nema više nijednog čovjeka u zemlji, koji bi htio općiti s nama, kako je to običaj po svemu svijetu.
32
Hajde da dadnemo ocu svojemu vina, neka pije, pa da legnemo s njim, da po ocu svojemu dobijemo djecu!"
33
I dadoše onu noć ocu svojemu vina da pije; tada ode starija unutra i leže uz oca svojega, a on ne opazi ni kako ona leže, ni kako ustade.
34
Drugo jutro reče starija mlađoj: "Eto, ležala sam noćas uz oca svojega. Dajmo mu da pije vina i ovu noć, pa onda pođi ti unutra i lezi uz njega, da po ocu svojemu dobijemo djecu!"
35
Tako dadoše i ovu noć ocu svojemu vina da pije, te pođe mlađa i leže uz njega, a on ne opazi ni kako ona leže, ni kako ustade.
36
Zatrudnješe dakle obje kćeri Lotove od oca svojega.
37
I starija rodi sina i nadjenu mu ime Moab; on je otac današnjim Moapcima.
38
I mlada rodi sina i nadjenu mu ime Ben−Ami; on je ota□današnjim Amon□ima.

- ili onaj koji je plod ljubavi prema ženama: takav san predaje Samsonovu snagu Dalili (Suci 16,13-21).

(Suci 16,13-21)
13
A Delila reče Samsonu: "Do sada si me varao i lagao mi. Ali kaži mi, čim te se može svezati?" On joj odgovori: "Da sedam vlasi na glavi mojoj priviješ na vratilo!"
14
Kad je ona zabila kolčić, povika mu: "Eto Filisteja na te, Samsone!" Tada se on probudi od sna i istrže kolac, osnovu i vratilo.
15
Opet mu ona reče: "Kako možeš tvrditi, da si mi dobar, kad srce tvoje nije kod mene? Već si me tri puta prevario i nijesi mi rekao, u čemu stoji tvoja velika snaga."
16
I kad mu je svaki dan dodijavala svojim riječima i tako ga mučila, da mu je život bio ogorčen,
17
Otvori joj cijelo svoje srce i reče joj: "Nikad nije britva došla na moju glavu, jer sam od krila materina nazirej Božji. Da mi se obrije glava, ostavila bi me snaga moja. Postao bih slab i bio bih kao drugi čovjek."
18
Tada vidje Delila, da joj je otvorio cijelo srce svoje. Ona dade pozvati knezove filistejske i reći im: "Ovaj put morate doći. On je otvorio cijelo srce svoje." Knezovi filistejski dođoše k njoj i donesoše novce sa sobom.
19
A ona ga uspava na koljenima svojim i dozva čovjeka, te mu obrija sedam vlasi na glavi njegovoj. Tako ga ona učini slabim, i ostavi ga snaga njegova.
20
I kad ona povika: "Eto Filisteja na te, Samsone", probudi se on od sna i pomisli: "Oslobodit ću se kao uvijek, kada se stresem." On naime nije znao, da je Gospod odstupio od njega.
21
Tada ga uhvatiše Filisteji, iskopaše mu oči, odvedoše ga u Gazu i okovaše ga u gvozdene okove. On je morao u tamnici mlin okretati.

San može biti i nešto više nego posljedica prijestupa, on može biti znak nutarnje krivnje. Takav je Jonin san (Jon 1,5);

(Jon 1,5)
5
Lađari su se uplašili, i svaki zavikao svojega boga. Bacali su u more sprave lađine, da bi stim olakšali lađu. A Jona je bio sišao na dno lađi, legao i zaspao.

kad je prorok Ilija usnuo ispod žukovine, to mu se desilo pod udarcima klonulosti duha (1 Kr 19,4-8).

(1 Kr 19,4-8)
4
Sam ode dan hoda daleko u pustinju i sjede onda pod jednu smreku. Imao je još samo želju da umre i molio se: "Dosta je toga. Uzmi, Gospode, život moj; jer nijesam bolji od otaca svojih!"

5
Potom leže i zaspa pod smrekom. Najedanput taknu ga anđeo Gospodnji i reče mu: "Ustani i jedi!"
6
Kad pogleda, ugleda pokraj glave pržen kolač i vrč vode. Jede, napi se i leže opet da spava.
7
Ali anđeo dođe još jedanput, taknu ga i reče: "Ustani i jedi, jer ti je put dalek."
8
Ustade, jede i napi se i putovao je, okrijepljen ovim jelom, četrdeset dana i četrdeset noći sve do gore Božje Horeba.

San je tada izraz činjenice da je čovjek predan grijehu: on posrće od pijanstva nakon što je ispraznio čašu srdžbe Gospodnje (Jr 25,16; Iz 51,17).

(Jr 25,16)
16
Neka piju, teturaju i smušeni postanu pred mačem, što ću ga poslati među njih!"

(Iz 51,17)
17
Digni se, digni se, ustani, Jerusaleme! Ti si pio iz ruke Gospodnje čašu gnjeva njegova, čašu si ljutu iskapio.

San koji je pokosio učenike dok se Isus molio u Getsemaniju (Mk 14,34.37.40//) znači da nisu shvatili časa koji je predstojao i da su se desolidarizirali od Isusa; tako Isus uviđa da mora ostati apsolutno sam na djelu spasenja: zato 'pušta neka spavaju' oni koji se hoće zabiti u svoj grijeh.

(Mk 14,34.37.40)
34
Reče im: "Žalosna je duša moja do smrti. Ostanite ovdje i bdijte!"
37
Tada dođe opet i nađe ih gdje spavaju. Reče Petru: "Simone, ti spavaš? Zar nijesi mogao bdjeti ni jednu uru?
40
Kad se je vratio, nađe ih opet gdje spavaju. Oči su im bile otežale, i nijesu znali, što bi mu odgovorili.

III. PROBUDITI SE ODA SNA , GRIJEHA I SMRTI

San, potom, znači ono smrtonosno stanje u koje vodi grijeh; prenuti se iz njega znači obratiti se i vratiti životu.

1. "Probudi se!" - "Bdijte" kaće Isus svojim usnulim učenicima. Mnogo je prije njega prorok ustanovio a se u narodu Izraelovu nitko ne budi da se osloni na Boga, jer je Bog bio okrenuo svoje lice (Iz 64,6).

(Iz 64,7)
7
Nitko nije zazivao ime tvoje, i nitko nije ustao da se drži tebe, jer si bio skrio lice svoje od nas i

pustio si nas da dršćemo pod pritiskom zlodjela svojih.

Ali Božja će milost uskoriti čas buđenja: "Probudi se! Ustani, Jeruzaleme! " (Iz 51,17-52,1).

(Iz 51,17-52,1)
17
Digni se, digni se, ustani, Jerusaleme! Ti si pio iz ruke Gospodnje čašu gnjeva njegova, čašu si ljutu iskapio.
18
Od sve djece, koju je rodio, nijedno ga nije vodilo. Od sve djece, koju je othranio, nijedno ga nije uzelo za ruku.
19
Dvoje te je pogodilo – tko da te požali? Pustoš i rasap, glad i mač – tko bi te mogao utješiti?
20
Djeca su tvoja ležala nemoćna na krajevima svih ulica kao gazele u mreži, puna gnjeva Gospodnjega i karanja Boga tvojega.
21
Zato ipak čuj ovo, ti nevoljni, ti pijani, ali ne od vina!
22
Ovako veli svemogući Gospod, Bog tvoj, koji pravicu pribavlja narodu svojemu: "Evo uzimam iz ruke čašu ljutu, času gnjeva mojega: nećeš je od sada piti.
23
Tlačiteljima tvojim dajem je u ruku, koji su ti govorili: 'Sagni se, da koračamo preko tebe!' I ti si leđa svoja načinio da budu tlo, da budu ulica onima, koji su koračali po njima."
1
Ustani, ustani, obuci se u snagu svoju, Sione! Obuci sjajne haljine svoje, Jerusaleme, grade sveti, jer ni jedan, koji je neobrezan i nečist, neće više ući u tebe.

To je čas da se iziđe iz obamrlosti; čaša je srdžbe ispražnjena do dna. Bog sam grabi svoj narod iz bunila. To probuđenje Svetog grada jest pravo uskrsnuće: bude se oni koji su ležali u prašini (Iz 26,19).

(Iz 26,19)
19
Ali žive mrtvi tvoji, mrtvaci moji ustaju opet Probudite se i pjevajte, koji počivate u prahu, jer je rosa svjetlosti tvoja rosa. Zemlja povraća sjene."

U Danielovoj apokalipsi ta će slika postati stvarnost: "Tada će se probuditi mnogi koji snivaju u prahu zemljinu..." (Dn 12,2).

(Dn 12,2)
2
Mnogi od onih, koji spavaju u prahu zemaljskom, probudit će a se, jedni na život vječni, drugi na sramotu i prijekor vječni.

Pravednik se dakle ne smije bojati da "zaspi na smrt" (Ps 13,4),

(Ps 13,3)
3
Pogledaj, usliši me, Gospode, Bože moj! Prosvijetli oči moje, da ne padnem u smrtni san!

Jer Bog je Gospodar Smrti, a to će i pokazati kad uskrisi Isusa. Međutim, za pripravu na to uskrsnuće potrebno je ponajprije da se srce probudi iskrenim obraćenjima. Upravo taj dijalog obraćenja možemo čitati u Pjesmi nad pjesmama kroz metafore sna i buđenja. San nevjerne zaručnice ne smije biti iznenadno prekinut: "Ne budite Ljubav moju, dok sama ne bude htjela!" (Pj 2,7; 3,5; 8,4);

(Pj 2,7; 3,5, 8,4)
Zaklinjem vas, kćeri jeruzalemske, srnama i košutama, nemojte buditi ljubljenu dok ona sama to ne bude htjela!
Zaklinjem vas, kćeri jeruzalemske, srnama i poljskim košutama, nemojte buditi i uznemirivati moju dragu, dok ona sama to ne bude htjela!
Zaklinjem vas, kćeri jeruzalemske, nemojte buditi ni uznemirivati moju ljubljenu dok ona sama to ne bude htjela!
(Iz Biblije u prijevodu Ivana Šarića, popravljeno izdanje, 2011. napomena Milan Kušnjačić)

ta pak volja malo-pomalo predobiva srce zaručnice odvedene u pustinju: Bog joj je progovorio (Hoš 2,16; Iz 40,2),

(Hoš 2,14)
14
"Zato evo, ja ću je primamiti, odvest ću je u pustinju, govorit ću joj k srcu.

(Iz 40,2)
Govorite Jeruzalemu ljubazno, javljajte mu da je prestalo njegovo ropstvo, da je dovoljno ispaštana njegova krivnja, jer je primio iz Gospodnje ruke dvojaku kaznu za sve svoje grijehe.
(Iz Biblije u prijevodu Ivana Šarića, popravljeno izdanje, 2011. napomena Milan Kušnjačić)

tako da odsad ona može reći: "Ja spavam, ali srce moje bdi" (Pj 5,2).

(Pj 5,2)
2
Zaručnica: Spavala sam, ali je srce moje bilo budno. Slušaj! Eto kuca dragi moj! Zaručnik: "Otvori mi, sestro moja, prijateljice moja, golubice moja, čista moja, mokra mi je glava od rose, i kosa moja od noćnih kapi!"

Ipak ljubav još nije najjača: probudivši se zapliće se o trice i pušta da ode Zaručnik koji je bio došao (5,3.6),

(Pj 5,3.6)
3
zaručnica: Svukla sam već haljinu svoju, opet bih je morala obući! I noge sam sebi oprala, ah, morala bih ih opet zamazati!
6
Otvorih dragome svojemu. Ali dragoga mojega nije bilo, bio je otišao. Stade mi dah, jer on je govorio. Tražila sam ga, ali ga ne nađoh, zvala sam ga, ali mi se ne odazva.

dobro je što ona bdije, ali njena budnost ne može uskoriti časa Božjega (Iz 26,9):

(Iz 26,9)

9
Duša moja čezne za tobom u noći i duh moj traži te u nutarnjosti mojoj. Kada sudovi tvoji pogađaju zemlju, tada se uče pravednosti stanovnici svijeta.

zaručnicu će najzad probuditi Zaručnik (Pj 8,5). Samo obraćenje jest Božje djelo.

(Pj 8,5)
5
Kćeri jerusalemske: Tko je ona, koja ide gore iz pustinje tamo, naslonjena na dragoga svoga? Zaručnik: Pod jabukom probudio sam te, gdje te je u bolima rodila mati tvoja, gdje je u muci ležala roditeljka tvoja.

2. Probuđeni oda sna. - Prije no što će ustati iz groba u koji je legao svojom voljom, Isus je znacima izrazio svoje gospodstvo nad smrću i snom koji je slika smrti. Pustio je da se učenici uznemiruju zbog njegova sna za vrijeme oluje (Mk 4,37-41),

(Mk 4,37-41)
37
Tada se podiže silna bura. Valovi su udarali u lađicu, i ona se je već počela puniti vodom.
38
A on je spavao otraga u lađici na jastuku. Tada ga probudiše i povikaše: "Učitelju, zar ti ne mariš, što ginemo?"
39
On ustade, zapovjedi vjetru i reče moru: "Umukni! Mirno budi!" Prestane vjetar, i postade tišina velika.
40
Tada im reče: "Što ste tako, strašljivi? Zar još uvijek nemate vjere?"
41
Oni se uplašiše vrlo i rekoše jedan drugome: "Tko je ovaj? I vjetar i more slušaju ga!"

kao da je htio da oni ponove odvažnu molitvu psalmista: "Preni se! Što spavaš, Gospode?" (Ps 44,24; 78,65; Iz 51,9).

(Ps 44,23-24)
23
Ustani! Što spavaš, Gospode? Probudi se! Ne odbacuj nas vječno!
24
Što kriješ lice svoje, zaboravljaš nevolju našu i muku našu?

(Ps 78,65)
65
Ali se tad kao iza sna probudi Gospodin, k'o junak od vina opijen.
(Iz Biblije u prijevodu Ivana Šarića, popravljeno izdanje, 2011. napomena Milan Kušnjačić)

(Iz 51,9)
9
"Digni se, digni se! Naoružaj se jakošću, mišico Gospodnja! Digni se kao u dane davnine, za pokoljenja, što su prošla! Nijesi li ti sasjekla Rahaba, probola nakazu?

U stvari, tako je pokazao da može zapovijedati moru kao i smrti. Kad je probudio kćer

Jairovu (Mt 9,24)

(Mt 9,24)
24
"Odstupite, jer djevojka nije mrtva, ona samo spava." Tada su mu se oni podsmijevali.

i svog prijatelja Lazara (Iv 11,11),

(Iv 11,11)
11
Tako reče. Onda nastavi: "Lazar, naš prijatelj, spava. Ali idem da ga probudim od sna."

pralikovito je izrazio vlastito uskrsnuće, s kojim će krštenik biti otajstveno združen: 'Probudi se ti koji spavaš, ustani od mrtvih, i Krist će te obasjati!' (Ef 5,14).

(Ef 5,14)
14
Zato se kaže: "Ustani, koji spavaš, i uskrsni od mrtvih, i obasjat će te Krist!"

Vjernik više nije biće noći, 'više ne spava' (1 Sol 5,6 sl),

(1 Sol 5,6 sl)
6
Tako dakle ne spavajmo kao ostali, nego bdijmo i budimo trijezni!
7
Jer koji spavaju, u noći spavaju, i koji se opijaju, u noći se opijaju,

jer više nema ništa s grijehom i porocima noći. On bdije, ne spavajući čeka na povratak Gospodara (Mk 13,36);

(Mk 13,36)
36
Mogao bi doći iznenada i naći vas gdje spavate.

a ako se Zaručnik zabavi te on zaspi kao one mudre djevice, barem mu je svjetiljka napunjena uljem (Mt 25,1-13); riječ zaručnice u Pjesmi nad pjesmama tada dobiva nov smisao, jer je Dan već zasjao u najdubljoj noći: "Ja spavam, ali srce moje bdi".

(Mt 25,1-13)
1
Tada će biti kraljevstvo nebesko kao deset djevica, koje uzeše svjetiljke svoje i izađoše u susret zaručniku.
2
Pet od njih bile su lude, pet mudre,
3
Lude uzeše svjetiljke svoje, ali ne uzeše sobom ulja.
4
A mudre uzeše sa svjetiljkama i ulje u posudama svojim.
5
Kako se je dolazak zaručnikov otegnuo, zadrijemaše sve i pozaspaše.

6
I ponoći odjeknu poziv: "Zaručnik dolazi! Izlazite mu u susret!
7
Tada se digoše sve djevice one i prirediše svjetiljke svoje.
8
A lude rekoše mudrima: "Dajte nam od ulja svojega! Svjetiljke naše hoće da se ugase.
9
Mudre odvratiše: "Da ne bi možda nedostalo nama i vama, idite radije k trgovcima i kupite sebi!
10
Dok otidoše da kupe, dođe zaručnik. Koje su bile spremne, uđoše s njim na svadbu, i zatvoriše se vrata.
11
Napokon dođoše i druge djevice i povikaše: "Gospodaru, Gospodaru, otvori nam!
12
A on reče: "Zaista, kažem vam, ne poznajem vas.
13
Budite dakle budni; jer ne znate ni dana ni časa!

Deset djevica (James Tissot)

-sastavio Milan Kušnjačić, 14. rujna 2023.